CENA BRONISLAVY MÜLLEROVEJ

Program pre Českú a Slovenskú republiku

22. ročník vyhlasuje Vzdelávacia nadácia Jana Husa v spolupráci so Spoločnosťou Ferdinanda Peroutky, z.s.

Zmysel programu
Súťaž pripomína zásluhy žien a mužov - málo známych a dnes už takmer bezmenných, ktorí sa podieľali na tvorbe, technickej produkcii, reprodukcii a distribúcii nepovolených tlačovín (tzv. samizdatu) v dobe neslobody v rokoch 1948 – 1989. Je určená študentom stredných škôl, ktorí svojou literárnou tvorbou akéhokoľvek žánru preukazujú schopnosť samostatného premýšľania o slobode slova a zodpovednosti vo verejnom živote a o Európe.

Komu je program určený
Súťaž je určená pre študentov stredných škôl.

Prihláška do súťaže
Prihláška obsahuje základné informácie vyplnené vo webovom formulári. A ako prílohu (v jednom súbore PDF, spolu maximálne 10 normostrán) **literárne dielo. Študent si môže vybrať z nasledujúcich zadaní a vo svojej prihláške/prác je povinný uviesť konkrétnu tému, ktorej sa jeho práca týka.**

Témy vyhlasuje Vzdelávacia nadácia Jana Husa (VNJH).

1) Úvaha alebo **esej** na tému slobody slova, ktorá sa výslovne vzťahuje na nasledujúci text. Text neberte ako sériu výrokov, s ktorými niekedy súhlasíte a niekedy nie. Pokúste sa ho čítať z pohľadu autora a predpokladajte, že ide o zmysluplný, vnútorne jednotný celok.
"Mluvívá se o krizi demokracie: komunismus a fašismus se pokládají za hlavní její nepřátelé. Nepokládám obvyklé obrany demokracie za dostatečné; mám pochybnosti o tom, je-li veřejné mínění našeho státu tak odlišné od komunismu a fašismu, jak se za to má; nezdá se mi, že se dostatečně rozlišují různé typy demokracie; pokládám zvláště středoevropský nacionalismus za jiný typ demokracie, než který vládne na západě. Tyto pochybnosti vyložím v úvahách této kapitoly."
(Emanuel Rádl: *Válka Čechů s Němci.* Praha, Melantrich 1993 (1928), s. 114)

2) Sloboda zodpovednosti ,zodpovednosť slobody
Štruktúrovaná esej *o vízii komunity, v ktorej žijem (obec, štát, iné spoločenstvo). Vyplýva z nej pre mňa nejaká zodpovednosť za jej riadenie, fungovanie, budúcnosť? Ak áno, aká je to zodpovednosť? Čo určuje jej existenciu, aká je moja predstava o jej naplnení? Alebo neexistuje žiadna povinnosť a zodpovednosť voči celku? Aké je opodstatnenie/spravodlivenie takéhoto postoja?*

3) Homo est creatura indeterminata, quae in infinito infinite seipsam agens
(Johann Amos Comenius, *Consultatio*):
Esej inšpirovaná svetom okolo nás. *Kto alebo čo rozhoduje o mojom (slobodnom) živote? Čo ovplyvňuje "žiť slobodne"? Alebo čím prispievam a budem prispievať ku svojej slobodnej existencii?*

4) Úvaha nad myšlienkami o Európe
Pokúste sa čo najpresnejšie vlastnými slovami vyjadriť myšlienky uvedených autorov. Aké argumenty by ste našli proti ich myšlienkam? Ako by ste opísali postoj svojej vlády a svoj vlastný postoj k integrácii Európy a k suverenite štátov v jej rámci?
„Samotné evropské demokracie jsou příliš slabé na to, aby se prosadily v globálních geopolitických ,ekonomických a vojenských konfliktech.“
Andreas Umland, Hospodářské noviny, 31.října-2.listopadu 2025
Buď se Evropa stane věrohodnou verzí velmoci, zejména pokud jde o tom, aby se postavila Rusku a byla vojensky soudržná, nebo se rozpadne a pronikne do ní Rusko a USA a stane se jen součástí kořisti v soutěži mezi většími mocnostmi.“
Barry Buzan, Hospodářské noviny, 31.října- 2.listopadu 2025
„Nebude-li Evropa(včetně Británie a dalších zemí mimo EU) sedět u stolu,skončí na jídelním lístku:roztrhají ji chamtiví a mocní cizinci -tak jako imperiální Čínu v 19.století,komentoval britský novinář a bezpečnostní expert Edward Lukas evropské zděšení z nové americké strategie.“
Respekt 51+52/2025
„Američanům samozřejmě Evropská unie překáží. Je silná, je to těžší partner k jednání. Raději by vyjednávali s jednotlivými zeměmi, nad kterými by měli jasnou převahu.“
Radoslaw Sikorski, polský vicepremiér, Respekt 1/2026
„Evropská unie je institucionálně uspořádána tak, že pokud se tři, čtyři státy společně rozhodnout Unii zpochybňovat, tak může být v podstatě paralyzovaná.“
Ivan Krastev, Respekt 16/2026
„…. brexit ukázal, že Unie vám žádnou suverenitu nebere.Když chtěli Maďaři opustit Varšavskou smlouvu nebo Čechoslováci chtěli socialismus s lidskou tváří,přijely tam sovětské tanky.Takhle vypadá omezená suverenita. Britové odešli. Žádná unijní invaze do Británie se nekonala.“
Radoslaw Sikorski, polský vicepremiér, Respekt 1/2026

Témy vyhlasuje Spoločnosť Ferdinanda Peroutku (SFF)

1) O čom by sa malo písať v mojom regióne
Esej o regiónoch mimo veľkých miest: Vyberte si tému zo svojho regiónu, ktorá sa netýka žiadneho veľkého mesta a o ktorej by sa podľa vás nepíše, ale malo by sa písať. Môže to byť príbeh málo známej, ale pozoruhodnej osoby, alebo zabudnutého zaujímavého miesta; môžete si dokonca všimnúť nejaký rozšírený jav vo vašom regióne. Prečo si myslíte, že by sa o ňom malo písať? A prečo si myslíte, že by sa o ňom nemalo písať? (Venujte sa obom týmto otázkam.)
Príspevok môžu predložiť aj dvaja spoluautori.

2) „Ještě nikdy to neměla mladá generace tak pohodlné, ještě nikdy před ní nebyly tak ochotně otevírány dveře do veřejného života."
(F. Peroutka: *Rozhovor s mládím*. Přítomnost 15. 10. 1930)
Esej alebo polemická úvaha: Platí autorov citát aj pre dnešok? Prečo áno a prečo nie? Pokúste sa nájsť odpoveď na to, aké konkrétne príklady zo svojej súčasnosti mohol mať autor na mysli.
Príspevok môžu predložiť dvaja spoluautori.

3) Slabý hlas demokracie
Esej alebo životopisná sonda spojená s konkrétnou prácou a osudom novinára, ktorý sa usiloval o slobodu prejavu a presadzoval demokratické princípy aj v časoch totality alebo v časoch jej nástupu. Preskúmajte život a dielo demokratických publicistov píšucich v rokoch 1945–1948 - vyberte si jednu osobnosť, ktorá vás zaujme. Ak je to možné, pokúste sa v eseji o ich vtedajšej práci pridať niečo nové, čo ešte nebolo napísané. Zamyslite sa nad tým, či by ich texty obstáli, keby boli publikované dnes, a prečo. Existuje podľa vás dnes publicista, ktorý upozorňuje na témy, ktoré väčšina ľudí prehliada? Ak áno, čo podľa vás spôsobuje, že ich hlas zostáva osamotený)?
Príspevok môžu predložiť aj dvaja spoluautori.

Výška ceny
Odmena vo výške 10 tis. Kč sa udeľuje najviac osmim súťažiacim, a to bez určenia poradia. Spolu so študentmi bude ocenený aj učiteľ, ktorý prihlásenú prácu viedol, poukážkou do kníhkupectva v hodnote 1 tis. Kč.

Výber ocenených
VNJH a SPF vymenujú najmenej trojčlennú komisiu, ktorá nominuje súťažiacich na ocenenie. O udelení cien rozhoduje Správna rada VNJH na základe návrhov komisií. Tomu istému študentovi môže byť cena udelená len raz.

Podávanie prihlášok
Súťaž bude vyhlásená na webových stránkach VNJH a SFP a na sociálnych sieťach. Súťažné práce sa budú prijímať len vo VNJH, ktorá literárne práce s témami vyhlásenými SFP predloží SFP na vyhodnotenie.

Inšpirácia
Úspešných žiadateľov prosíme, aby nám z času na čas napísali, kam sa posunuli a čo teraz robia. Bude to pre nás inšpiráciou.

Časový harmonogram

Vyhlásenie súťaže: 1. 9. 2026
Uzávierka žiadostí: 1. 2. 2027
Vyhlásenie výsledkov: 1. 4. 2027
Slávnostné odovzdávanie cien z rúk delegovaných zástupcov VNJH a SFP sa uskutoční v apríli 2027 v Brne. VNJH a SFP si vyhradzujú právo na ďalšie zverejnenie súťažných prác; všetky súťažné práce budú archivované a víťazné práce budú zverejnené na webovej stránke VNJH a SFP.

Kontakty

Vzdělávací nadace Jana Husa
Cihlářská 15, 602 00 Brno
Kontaktná osoba: Mgr. Jana Švábová
Telefón: 530 331 240
E-mail: jsvabova@vnjh.cz nebo vnjh@vnjh.cz
Webové stránky: www.vnjh.cz, www.ferdinandperoutka.cz